

אמר רבי אלעזר, עקבי הצאן, אינון תלמידי דבי רב, דקא אתיין לבתר בעלמא, ואשפחן אורייתא בארץ מישר, ואורחא פתיחא, ועל דא אינון מחדשין מלין עתיקין בכל יומא, ושכינתא שרייא עלייהו, וציייתא למליהון, כמה דאת אמר (מלאכי א) ויקשב יי וישמע. אמר רבי אבא, הכי הוא ודאי, וכלא חד מלה.

דבר אחר אם לא תדעי לך. לך למה. אלא בכל אתר דישראל בגלותא, איהי עמהון בגלותא. ועל דא פתיב לך, וכתוב (ישעיה סג) בכל צרתם לו צר. ודא הוא לך. היפה בנשים, היפה, איהי אמרת דאיהי אופמתא, כמה דאת אמר (שיר השירים א) שחורה אני. ואיהו אמר לגבה, יפה את, שפירתא, היפה בנשים, שפירתא איהי על כל דרגין, וכתוב (שיר השירים א) יפה את רעיתי.

דבר אחר היפה בנשים, טבתא בטיבו. דעבידת טיבו לבנהא, בטמירו בגניזו. וקודשא בריך הוא סגי טב עליה, כל מה דעבידת לבנהא בטמירו בגניזו, אף על גב דלא מכשרן עובדין. מפאן דאתחזי לאבא כד אמא רחמא על בנין ותאיב עליה כל מה דעבידת לבנהא רחמין בטמירו אף על גב דלא מכשרן עובדוי.

אמר רבי אבא, תוהנא על ההוא דכתיב, (דברים כא) כי יהיה לאיש בין סורר ומורה וגו', ותפשו בו אביו ואמו וגו', ותנינן, דבההיא שעתא אמר קדשא בריך הוא למשה כתוב. אמר ליה משה, מאריה דעלמא, שביק דא, אית אבא דעביד פדין לבריה. ומשה מרחיק הוה חמי בחכמתא, כל מה דזמין קדשא בריך הוא לבני ישראל. אמר, מאריה דעלמא, שבוק מלה דא. אמר ליה קדשא

אמר רבי אלעזר, עקבי הצאן - אלו תלמידי בית רב שאחר כף באים בעולם ומוצאים תורה בדרך ישרה ודרך פתוחה, ועל זה הם מחדשים דברים עתיקים בכל יום, ושורה עליהם השכינה ומקשיבה לדבריהם, כמו שנאמר (מלאכי א) ויקשב ה' וישמע. אמר רבי אבא, כף זה בודאי, והכל דבר אחד.

דבר אחר אם לא תדעי לך - לך למה? אלא בכל מקום שישראל בגלות, היא עם בגלות, ועל זה כתוב לך. וכתוב (ישעיה סג) בכל צרתם לו צר, וזהו לך. היפה בנשים, היפה - היא אמרה שהיא שחורה, כמו שנאמר (שיר השירים א) שחורה אני. והוא אמר אליה: יפה את, נאה, היפה בנשים, נאה על כל הדרגות, וכתוב (שם ו) יפה את רעיתי.

דבר אחר היפה בנשים - טובה בטובות. שעושה טובות לבניה בטמירות בצורה גנוזה. והקדוש ברוך הוא הרבה טוב עליו, כל מה שהיא עושה לבניה בצורה טמירה וגנוזה, אף על גב שהמעשים לא כשרים. מפאן שראוי לאבא כשאמא מרחמת על הבנים וטוב לו כל מה שעושה לבניה רחמים בנסתר, אף על גב שמעשיו לא כשרים. אמר רבי אבא, תמהני על מה שכתוב (דברים כא) כי יהיה לאיש בין סורר ומורה וגו', ותפשו בו אביו ואמו וגו'. ושנינו שבאותה שעה אמר הקדוש ברוך הוא למשה כתוב. אמר לו משה, רבון העולם, תעזב את זה, יש אב שיעשה כף לבנו? ומשה מרחיק היה לראות בחכמה כל מה שעתידי הקדוש ברוך הוא לבני

לְיִשְׂרָאֵל. אָמַר, רַבּוֹן הַעוֹלָם, תַּעֲזֹב דְבַר זֶה. אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה, אֲנִי רוֹאֶה מַה שְּׂאֵתָה אֹמֵר. כָּתַב וְקָבַל שְׂכָר. אֵתָה יוֹדֵעַ, וְאֲנִי יוֹדֵעַ יוֹתֵר. מַה שְּׂאֵתָה רוֹאֶה, עָלַי אוֹתוֹ מַעֲשֵׂה. דַּרְשׁ הַמִּקְרָא וְתִמְצָא.

בְּאוֹתָהּ שְׁעָה רַמְזוֹ לְיוֹפְיָא"ל, רַבֵּן הַתּוֹרָה, אָמַר לְמֹשֶׁה: אֲנִי דַרְשֵׁתִי פְסוּק זֶה. כְּתוּב כִּי יִהְיֶה לְאִישׁ - זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׂכָתוֹב (שְׁמוֹת טו) ה' אִישׁ מִלְחָמָה. בֶּן - זֶה יִשְׂרָאֵל. סוֹרֵר וּמוֹרֶה - שְׂכָתוֹב (הוֹשֵׁעַ ד) כִּי כָפְרָה סוֹרֶה סוֹרֵר יִשְׂרָאֵל. אֵינְנוּ שְׁמַע בְּקוֹל אָבִיו וּבְקוֹל אִמּוֹ - זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּכְנֻסֵת יִשְׂרָאֵל. וְיִסְרוּ אוֹתוֹ, וְיַעֲדוּ יְיָ בְּיִשְׂרָאֵל וּבִיהוּדָה בְּיַד כָּל נְבִיאֵי כָל חוּזָה וְגוֹ'. וְלֹא שְׁמַע אֲלֵיהֶם, וְתַפְשׁוּ בּוֹ אָבִיו וְאִמּוֹ, וְתַפְשׁוּ בּוֹ אָבִיו וְאִמּוֹ - בְּדַעַת אַחַת, בְּהַסְכָּמָה אַחַת.

וְהוֹצִיאוּ אוֹתוֹ אֶל זַקְנֵי עִירוֹ וְאֶל שְׁעַר מְקוֹמוֹ. אֶל זַקְנֵי עִירוֹ, וְאֶל זַקְנֵי עִירָם, וְאֶל זַקְנֵי עִירָם וְאֶל שְׁעַר מְקוֹמָם הִיָּה צְרִיף לוֹ לְכַתֵּב! מַה זֶה אֶל זַקְנֵי עִירוֹ, וְאֶל שְׁעַר מְקוֹמוֹ? אֵלָּא, אֶל זַקְנֵי עִירוֹ - זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְאֶל שְׁעַר מְקוֹמוֹ - זוֹ כְּנֻסֵת יִשְׂרָאֵל. זַקְנֵי עִירוֹ - אֵלּוּ יָמִים רַאשׁוֹנִים, יָמִים עֲתִיקֵי (ס"ב) הַכֹּל. שְׁעַר מְקוֹמוֹ - זֶה מוֹסֵף שַׁבָּת.

וְעַם כָּל זֶה, אֵף עַל גַּב שְׂכָלָם יוֹדְעִים, דִּין לְמַעֲלָה הוּא, מִשׁוּם שְׂבִית דִּין שֶׁל אִמָּא קְרוּבִים הֵם לְיִשְׂרָאֵל וְאוֹחֲזִים בָּהֶם, וְכָל קְרוּב לֹא דָן דִּין לְקְרוּבִים (לְקְרוּבִים), וּפְסוּל הוּא לְדִין. בְּתַחֲלָה מַה כְּתוּב? אֶל זַקְנֵי עִירוֹ וְאֶל שְׁעַר מְקוֹמוֹ. בֵּינָן שְׂרָאָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהֵם קְרוּבִים, מִיָּד סָלַק הַדִּין מִשְׁעַר מְקוֹמוֹ. מַה כְּתוּב אַחֲרָיו? וְאָמְרוּ אֶל זַקְנֵי עִירוֹ, לְחוּד. וְאֶל שְׁעַר

בְּרִיף הוּא לְמֹשֶׁה, חֲמִינָא מַה דְּאֵתָ אָמַר, כְּתוּב וְקָבַל אֲגָרָא. אֵת יַדְעַת וְאָנָּא יַדְעַת יִתִּיר. מַה דְּאֵתָ חֲמִי, עָלַי הֵהוּא עוֹבְדָא. דְּרוּשׁ קָרָא וְתַשְׁבַּח.

בְּהוּא שְׁעַתָּא רַמְזוֹ לִיהַ לְיוֹפְיָא"ל, רַבֵּנָא דְאוּרִייתָא, אָמַר לְמֹשֶׁה, אֲנָּא דְרִישְׁנָא לְהֵאֵי קָרָא. כְּתִיב כִּי יִהְיֶה לְאִישׁ, דָּא קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא, דְּכְתִיב, (שְׁמוֹת טו) יְיָ אִישׁ מִלְחָמָה. בֶּן, דָּא יִשְׂרָאֵל. סוֹרֵר וּמוֹרֶה, דְּכְתִיב, (הוֹשֵׁעַ ד) כִּי כָפְרָה סוֹרֶה סוֹרֵר יִשְׂרָאֵל. אֵינְנוּ שוֹמְעַ בְּקוֹל אָבִיו וּבְקוֹל אִמּוֹ, דָּא קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא וּכְנֻסֵת יִשְׂרָאֵל. וְיִסְרוּ אוֹתוֹ, דְּכְתִיב, (מַלְכִים ב יז) וְיַעֲדוּ יְיָ בְּיִשְׂרָאֵל וּבִיהוּדָה בְּיַד כָּל נְבִיאֵי כָל חוּזָה וְגוֹ'. וְלֹא שְׁמַע אֲלֵיהֶם, דְּכְתִיב וְלֹא יִשְׁמְעוּ אֶל יְיָ וְגוֹ'. וְתַפְשׁוּ בּוֹ אָבִיו וְאִמּוֹ, בְּדַעַתָּא חָדָא. בְּהַסְכָּמָה חָדָא.

וְהוֹצִיאוּ אוֹתוֹ אֶל זַקְנֵי עִירוֹ וְאֶל שְׁעַר מְקוֹמוֹ. אֶל זַקְנֵי עִירוֹ, אֶל זַקְנֵי עִירָם, וְאֶל שְׁעַר מְקוֹמָם, מִיַּבְעֵי לִיהַ, מָאֵי אֶל זַקְנֵי עִירוֹ, וְאֶל שְׁעַר מְקוֹמוֹ. אֵלָּא, אֶל זַקְנֵי עִירוֹ, דָּא קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא, וְאֶל שְׁעַר מְקוֹמוֹ, דָּא כְּנֻסֵת יִשְׂרָאֵל. זַקְנֵי עִירוֹ, אֵלּוּ יוֹמֵינָן קְדָמָאִין, יוֹמֵינָן עֲתִיקֵינָן (ס"א ס"ב) דְּכֹלָא. שְׁעַר מְקוֹמוֹ, דָּא מוֹסֵף שַׁבָּת.

וְעַם כָּל זֶה, אֵף עַל גַּב דְּכֹלָא יַדְעִין, דִּינָא לְעִילָא אִיהוּ, בְּגִין דְּבִי דִינָא דְאִמָּא קְרִיבִין אֵינְנוּ לְיִשְׂרָאֵל, וְאַחֲדִין בְּהוּ, וְכָל קְרִיב לֹא דָאִין דִּינָא לְקְרִיבִים (לְקְרִיבִים), וּפְסוּל אִיהוּ לְדִינָא. בְּקְדָמִיתָא מַה כְּתִיב, אֶל זַקְנֵי עִירוֹ וְאֶל שְׁעַר מְקוֹמוֹ, בֵּינָן דְּחָמָא קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא דְאֵינְנוּ קְרִיבִין, מִיָּד סָלַק דִּינָא מִשְׁעַר מְקוֹמוֹ, מַה כְּתִיב בְּתַרְיָה, וְאָמְרוּ אֶל זַקְנֵי עִירוֹ (דף קצ"ז ח"א ע"א) לְחוּד. וְאֶל שְׁעַר

שער מקומו לא כתוב, אלא אל זקני עירו.

בגנו זה, ודאי, ולא של שאר העמים. סורה ומרה איננו שמע בקלנו. מה שונה שהרי בהתחלה לא כתוב זולל וסבא, ואחר כך כתוב זולל וסבא? אלא מי גרם להם לישראל להיות סורר ומרה לאביהם שבשמים? בגלל שהוא זולל וסבא בשאר העמים, שכתוב (תהלים קו) ויתערבו בגוים וילמדו מעשיהם, וכתוב (במדבר כה) ויאכל העם וישתחוו, שעקר ויסוד אכילה ושתייה כשעושים בשאר העמים. זה גורם להם להיות בן סורר ומרה לאביהם שבשמים.

ועל זה, ורגמהו כל אנשי עירו באבנים. אלין כל שאר עמין, דהוו מקלעין להו באבנים, וסתרין שורין, ומנתצין מגדלין, ולא מהני לון כלום. פיון דשמע משה פדין, פתב פרשתא דא.

ועם כל דא היפה בנשים, טבא ויקרא בנשים דעלמא. צאי לך בעקבי הצאן, הא אוקימנא, אלין בתי פנסיות ובתי מדרשות. ורעי את גדיתך, אלין פנוקי דבי רב, דלא טעמו טעם חובא בעלמא. על משפנות הרועים, אלין מלמדי תינוקות ורישי ישיבות. דבר אחר על משפנות הרעים, חסר ו'. אינון בישין, אלין מלכי האמורי, דנטלו ישראל ארעא דלהון, לרעיא מקניהון, ולבי מרעה ירב ישראל ארעא דא. פדין שמע בלק, דארעא דהות חשיבא כל כך, עבדו ישראל קרבא דא, וסתרו לה, עד דשוו לה בי מרעה. פדין אשתדל בכל מה דאשתדל, ושתף בהדיה לבלעם.

וירא בלק, רבי חזקיה פתח, (ישעיה נב) פה אמר יי שמרו משפט ועשו צדקה כי קרובה

מקומו לא כתוב, אלא אל זקני עירו. בגינו זה ודאי, ולא דשאר עמין. סורר ומרה איננו שמע בקלנו. מאי שנא, דהא בקדמיתא לא פתיב זולל וסבא, וילכתר פתיב זולל וסבא. אלא מאן גרים להו לישראל, למהוי סורר ומרה לגבי אבוהון דבשמיא, בגין דאיהו זולל וסבא, בשאר עמין דכתיב, (תהלים קו) ויתערבו בגוים וילמדו ממעשיהם וכתוב ויאכל העם וישתחוו, דעקרא ויסודא אכילה ושתייה, פד עבדין בשאר עמין. דא גרים לון, למהוי בן סורר ומרה, לגבי אבוהון דבשמיא.

ועל דא ורגמהו כל אנשי עירו באבנים. אלין כל שאר עמין, דהוו מקלעין להו באבנים, וסתרין שורין, ומנתצין מגדלין, ולא מהני לון כלום. פיון דשמע משה פדין, פתב פרשתא דא.

ועם כל דא היפה בנשים, טבא ויקרא בנשים דעלמא. צאי לך בעקבי הצאן, הא אוקימנא, אלין בתי פנסיות ובתי מדרשות. ורעי את גדיתך, אלין פנוקי דבי רב, דלא טעמו טעם חובא בעלמא. על משפנות הרועים, אלין מלמדי תינוקות ורישי ישיבות. דבר אחר על משפנות הרעים, חסר ו'. אינון בישין, אלין מלכי האמורי, דנטלו ישראל ארעא דלהון, לרעיא מקניהון, ולבי מרעה ירב ישראל ארעא דא. פדין שמע בלק, דארעא דהות חשיבא כל כך, עבדו ישראל קרבא דא, וסתרו לה, עד דשוו לה בי מרעה. פדין אשתדל בכל מה דאשתדל, ושתף בהדיה לבלעם.

וירא בלק, רבי חזקיה פתח, (ישעיה נב) פה אמר יי שמרו משפט ועשו צדקה כי קרובה

ישועתי וגו'. פמה חביבין ישראל קמי קדשא ברין הוא, דאף על גב דאינון חאבו קמיה, וחבין קמיה בכל זמנא וזמנא, איהו עביד לון לישראל, זדונות פשגגות.

והבי אמר רב המנונא סבא, תלת פבי דינין, תקינו (ס"א רבין) בסדרי מתניתא. חדא, קדמיתא, בארבע אבות נזיקין השור וכו'. תניינא, טלית דאשתכח. תליתאה, שותפין ורזא דאבידה. מאי טעמא. אלא, קדשא ברין הוא בכל זמנא, עביד לון לישראל זדונות פשגגות. ואינון דסדרו מתניתין דתלתא פבי, הכי סדרו, ארז דקרא נקטו, דכתיב, (שמות כב) על כל דבר פשע, והאי פשע איהו דלאו בזדון, ומאן איהו. על שור, על חמור, על שיה, דא בבא קמא, דהקא הוא באינון מלין. על שלמה, דא בבא מציעא, על כל אבדה, דא בבא תליתאה.

דארז קרא נקטו. דכד מטא לבבא מציעא, הוה אמר, שירותא דקא נקטו בטלית דא, אמאי. פיון דאשתכח קרא, אמר, ודאי דא הלכה למשה מסיני, וביארו כל מלי דרבנן.

בה אמר יי, מאי שנא בכל דוכתא דנביאי, דכתיב פה אמר יי, ובמשה לא כתיב הכי. אלא, משה דהות נביאותיה מגו אספקלריאה דנהרא דלעילא, לא כתיב ביה פה. אבל שאר נביאים, דהוו מנבאין מגו אספקלריאה דלא נהרא, נביאו מגו פה. (ג"א לאחזאה דכלא איהו חר בלא פירודא דאף על גב דאמרו וכו', לא אמרו אלא מגו ב"ה).

ועתה לכה נא ארה לי את העם הזה וגו'. (במדבר כב) ועתה, רבי אלעזר אמר, אמר ההוא רשע, ודאי שענתא קיימא לי למעבד מה דאנא בעי. קמא, ולא קמא יאות. קמא כמה אלפין

צדקה פי קרוכה ישועתי וגו'. פמה חביבים ישראל לפני הקדוש ברוך הוא, שאף על גב שחטאו לפניו וחוטאים לפניו בכל פעם ופעם, הוא עושה לישראל זדונות פשגגות.

וכך אמר רב המנונא סבא, שלשה שערי דין תקינו (חכמים) בסדרי המשנה: אחד - ראשון בארבעה אבות נזיקין, השור וכו'. שני - טלית שנמצאה שלישי - שתפים וסוד אבדה. מה הטעם? אלא הקדוש ברוך הוא בכל זמן עושה לישראל זדונות פשגגות, ואלו שסדרו משניות של שלש פבות - דרף הכתוב נקטו, שכתוב (שמות כב) על כל דבר פשע, וזהו פשע שלא בזדון, ומהו? על שור, על חמור, על שיה - זה בבא קמא, שכאן הוא באותם דברים. על שלמה - זו בבא מציעא. על כל אבדה - זו בבא תלשית.

שררף הכתוב לקח. שפשגיע לבבא מציעא, היה אומר: ראשית שלקחו בטלית זו למה? כיון שנמצא פסוק, אמר: ודאי זו הלכה למשה מסיני, ובארו כל דברי חכמים.

בה אמר ה'. מה שונה בכל מקום של נביאים שכתוב בה אמר ה', ובמשה לא כתוב כך? אלא משה שנבואתו היתה מתוך אספקלריה המאירה שלמעלה, לא כתוב בו פה. אבל שאר הנביאים שהיו מתנבאים מתוך אספקלריה שלא מאירה, התנבאו מתוך פה. (להראות שהכל הוא אחד ללא פירוד, שאף על גב שאמרו וכו', לא אמרו אלא מתוך כח).

ועתה לכה נא ארה לי את העם הזה וגו'. (במדבר כב) ועתה, רבי אלעזר אמר, אמר ההוא רשע, ודאי שענתא קיימא לי למעבד מה דאנא בעי. קמא, ולא קמא יאות. קמא כמה אלפין